

Basın açıklaması

Sağlık maliyetlerinin sayısal olarak ortaya konması, Türkiye'nin kömürle çalışan termik santrallerini artırma planlarına dair endişeleri artırıyor.

- Yeni yapılan bir çalışmada, Türkiye'deki mevcut kömür santrallerinin yol açtığı hava kirliliğinin halk sağlığı üzerindeki maliyeti nicel olarak hesaplandı. Çalışmanın sonuçlarını paylaşan raporda, kömürle çalışan yaklaşık 80 yeni termik santral yapımına ilişkin yatırım planlarının neden büyük bir endişe kaynağı olduğu da gözler önüne seriliyor.
- Türkiye'de elektrik üretimi için kömür yakılmasından kaynaklanan hava kirliliğı hâlihazırda erken ölümlere, kronik akciğer hastalıklarına ve kalp sorunlarına yol açıyor ve sağlık alanında yaklaşık 3,6 milyar Avro'ya varan bir maliyet getiriyor. Fosil yakıtlardan uzaklaşmak hem binlerce yaşam kurtaracak, hem de halk sağlığı üzerinde olumlu etkilere yol açacaktır.
- Avrupalı ve Türkiyeli sağlıkçılar, Türkiye'nin, kömür kullanımından vazgeçerek halk sağlığını koruma ve karbon emisyonlarını azaltma yolunda ciddi adımlar atan ülkeleri örnek alması gerektiğini ifade ediyor.

Brüksel/Ankara, 20 Mayıs 2015 – Sağlık ve Çevre Birliğı HEAL (1) tarafından yayımlanan yeni bir rapora göre, Türkiye'deki kömür yakıtlı termik santrallerin kapasitesinin önümüzdeki dört yıl içinde ikiye katlanması planlanmakta ve bu kapasite artışının hâlihazırda zaten çok yüksek olan sağlık maliyetlerini önemli ölçüde artırması beklenmektedir.

“Ödenmeyen Sağlık Faturası – Türkiye'de kömürlü termik santraller bizi nasıl hasta ediyor?” (2) başlıklı raporda ilk kez Türkiye'deki kömürle çalışan mevcut santrallerin halk sağlığı üzerindeki maliyetine ilişkin sayısal veriler ve ekonomik analiz sonuçları sunuluyor. Kömür santrallerinin yol açtığı hava kirliliğine maruz kalmakla ilişkilendirilen erken ölümlerin, kronik akciğer hastalıklarının ve kalp sorunlarının raporlandığı çalışmada, bu sağlık etkilerinin yılda toplam 3,6 milyar Avro'ya (VEYA 10,72 milyar TL) varan bir maliyet getirdiğı belirtiliyor (3). Rapor, Türkiye'deki hekimlerin %80'inin temsil eden Türk Tabipleri Birliğı ile Halk Sağlığı Uzmanları Derneğı, Türk Toraks Derneğı, Türk Solunum Araştırmaları Derneğı, İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanları Derneğı ve Çevre için Hekimler Derneğı'nin işbirliğı ile yayımlandı.

Türkiye'deki hekimler ve sağlık alanında çalışan uzmanlık dernekleri, insan sağlığının ve iklimin korunması için Türkiye'nin kömüre dönüş sürecinin tersine çevrilmesi gerektiğini ifade ediyor. *Raporun önsözünü yazan Türk Tabipleri Birliğı Merkez Konseyi Başkanı Dr. Bayazıt İlhan'a göre, “Kömürle çalışan bir termik santral her yıl binlerce ton tehlikeli hava kirleticili maddeyi atmosfere salıyor. Bu kirleticiler en az 40 yıllık bir ortalama ömre sahip. 80'in üzerinde yeni santral yapılması yolundaki planlar, kömürün solunum ve kalp damar sağlığına yaptığı olumsuz etkilerin onlarca yıl daha devam edeceği*

anlamına gelmektedir. Böylesi bir sağlıksız gelecekte kaçınmamız gerekiyor. Hükümeti, bu kirli ve miadını doldurmuş enerji kaynağını bir an önce terk etmeye çağırıyoruz.”

Kömürden elektrik üretimi, ülkenin zaten ciddi düzeydeki hava kirliliği sorununa daha da fazla katkıda bulunuyor. Türkiye'deki kentsel nüfusun %97'den fazlası, sağlık açısından riskli seviyelerde partiküler madde (PM) konsantrasyonlarına maruz kalıyor. PM sağlık açısından en zararlı kabul edilen kirleticilerin başında geliyor (4).

HEAL Direktör Yardımcısı Anne Stauffer'e göre, "Dünyanın dört bir yanında giderek daha fazla sağlıklı, sağlık koşullarının iyileştirilmesi ve iklim değişikliğinin önlenmesi için kömür yatırımlarının durdurulması çağrısında bulunuyor ve kömürde bir gelecek olmadığına dair net bir mesaj veriyor. Türkiye'nin kömürle çalışan termik santral sayısını dörde katlama planları mevcut ve gelecek nesiller için sağlık maliyetlerinin tavan yapmasına yol açacaktır." (5).

Çevre için Hekimler Derneği, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanları Derneği, Türk Solunum Araştırmaları Derneği ve Türk Toraks Derneği de Türkiye'de rapora destek veren sağlık kuruluşları. Bu örgütler, İngiltere, Polonya, Sırbistan ve Dünya Halk Sağlığı Dernekleri Federasyonu'ndaki meslektaşlarıyla birlikte, enerji yatırımları ile ilgili karar verirken kömürün halk sağlığı üzerinde yol açtığı zararların dikkate alınması çağrısında bulunuyorlar.

Rapor ayrıca hekimler ve halk sağlığı uzmanlarına, Hükümete ve kamu kurumlarına ve uluslararası kuruluşlara bir dizi politika önerisinde de bulunuyor.(9)

Dünya Sağlık Kongresi'nde Türkiye'de Kömürlü Santrallerden Kaynaklı Halk Sağlığı Maliyetleri Duyurulacak

HEAL'in yeni raporu, 18-26 Mayıs 2015 tarihlerinde Cenevre'de yapılacak olan Dünya Sağlık Kongresi'nde diğer ülke temsilcileriyle de paylaşılacak. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), hava kirliliğini küresel ölçekte hastalık ve ölüme neden olan ve önlenebilir ana çevresel etkenlerden biri olarak görmekte (6) ve bu yılki kongrede hava kirliliği ile ilgili ilk DSÖ kararı da oylamaya sunulacak.

HEAL Direktörü Genon K. Jensen toplantıdaki sağlık bakanlarına ve diğer ülke temsilcilere enerji ile ilgili kararların halk sağlığı üzerindeki yaşamsal etkisini vurgulayacak. "Hava kalitesinin iyileştirilmesi, halk sağlığının desteklenmesinde artık dünya çapında öncelik haline gelmektedir. Deneyimler bize, kömürden vazgeçmenin hava kalitesi ve sağlık üzerinde anında iyileştirici etki yarattığını göstermektedir (7). Aynı zamanda karbon emisyonlarını düşürmekte ve böylelikle sağlığımızı gelecekteki iklim değişikliği tehditlerine karşı da korumaktadır. Başta Avrupa'da, dünyanın pek çok ülkesinde hekimlerin ve halk sağlığı uzmanlarının hükümetlerine kömürden vazgeçmeleri için çağrı yapmalarına şaşırılmamalı." (8)

İLETİŞİM:

Bayazıt İlhan, Merkez Konseyi Başkanı, TTB, E-posta: ilhanbayo@yahoo.com, yonetim@ttb.org.tr,
Tel: 0 312 231 31 79.

Anne Stauffer, Direktör Yardımcısı, HEAL. E-posta: anne@env-health.org.
Cep Telefonu: +32 473 711092, +49 173 10 70 712.

Deniz Gümüşel, HEAL Hava Kalitesi ve Enerji Uzmanı, Ankara, Türkiye. E-posta: deniz@env-health.org, airturkey@env-health.org, Cep Telefonu: 0 533 620 58 38.

Diana Smith, HEAL İletişim ve Medya Danışmanı. E-posta: diana@env-health.org,
Cep Telefonu: +33 6 33 04 2943.

Basın için Notlar:

1. Raporun Türkçe versiyonu bugün saat 11:00'de Ankara'da yapılacak basın toplantısında, İngilizce versiyonu saat 10:00'da (CET) Brüksel'de paylaşılacaktır.

2. 'Ödenmeyen Sağlık Faturası: Türkiye'de Kömürlü Termik Santraller Bizi Nasıl Hasta Ediyor?' başlıklı yeni rapora göre 19 mevcut santralden yayılan zararlı gazlara maruz kalmanın yol açtığı 2.876 erken ölüm, yetişkinlerde 3.823 yeni kronik bronşit vakası, 4.311 hastane yatışı, yıllık 637.643 iş günü kaybı yaşanmaktadır; toplam yıllık ekonomik maliyetse 3,6 milyar Avro'ya varmaktadır.

3. Avrupa Birliği'nde kömürün yol açtığı sağlık maliyetlerini veren [HEAL'in orijinal raporu](#) (2013) her yıl 18.000 erken ölüm ve dört milyon işgünü kaybının yıllık 43 milyar Avro'ya mal olduğunu bildirmektedir. Türkiye'deki maliyetler farklı bir fiyatlandırma yöntemi ile hesaplanmıştır, bu nedenle doğrudan karşılaştırılabilir değildir. Sağlık maliyetleri, kömürle çalışan elektrik üretim tesislerinin maliyetlerine dâhil edilmektense bireylere, ailelere ve devletlere yük getirmektedir. 'Ödenmeyen fatura' denmesinin nedeni budur.

4. European Environment Agency [Avrupa Çevre Ajansı] (2014). Air pollution fact sheet 2014: Turkey [Hava kirliliği bilgi broşürü 2014: Türkiye]. <http://www.eea.europa.eu/themes/air/air-pollution-country-fact-sheets-2014>

Türkiye'de hava kirliliğine maruz kalan (kentsel ve kırsal) nüfusun tamamının yüzdesine dair rakamlar mevcut değildir. Nüfusun ozon ve azot dioksit gibi tehlikeli kirleticilere maruz kalma oranları ile ilgili veri de bulunmaktadır.

5. Türkiye önümüzdeki dört yıl içinde kömürle çalışan termik santral kapasitesini ikiye katlamayı planlamaktadır. Planlar hayata geçirilirse, kömürle çalışan tesis sayısı 2012 yılında işletmedeki 19 tesisten, orta vadede 102'ye yükselerek dört kattan fazla artış gösterebilir.

6. World Health Assembly 2015, A68/18, Health and the environment: addressing the health impact of air pollution [Dünya Sağlık Kongresi 2015, A68/18, Sağlık ve Çevre: Hava kirliliğinin sağlık üzerindeki etkilerini düşünmek]. http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA68/A68_18-en.pdf

Sekretarya'nın yayımladığı rapora göre, hava kirliliği dünya çapında hastalıkların ve ölümlerin önlenemez ana nedenlerinden birisidir.

7. Enerji politikalarındaki değişiklikler sağlık üzerinde anında etki yaratmaktadır. Örneğin, İrlanda'nın Dublin kentinde 1990 yılında kömürün yasaklanmasından sonraki beş yıl içinde solunum yolu hastalıklarından kaynaklanan ölüm oranlarında %15, kalp damar hastalıklarından kaynaklanan ölüm oranlarında %10'luk düşüş gözlenmiştir. Bkz. 'Effect of air-pollution control on death rates in Dublin, Ireland: an intervention study' [Dublin, İrlanda'da hava kirliliği kontrolünün ölüm oranları üzerindeki etkisi]. The Lancet, October 2002, <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0140673602112815>

8. "World's public health leaders call for an end to coal", Healthy Energy Initiative, <http://www.healthyenergyinitiative.org/>

9. POLİTİKA ÖNERİLERİ

Sağlıkçılar ve halk sağlığı uzmanlarına öneriler

Kömürden kaynaklanan sağlık sorunlarına karşı mücadele etmek için şimdi doğru zaman. Hekimler, halk sağlığı uzmanları ve sağlık örgütleri, kömür kullanımından doğan sağlık tehlikelerine ilişkin

varolan bilimsel kanıtlara dayanarak, Türkiye'nin gelecekteki enerji arz politikalarıyla ilgili tartışmalara katılımlarını daha da etkili hale getirebilirler.

Sağlıkçılar ve Halk Sağlığı Uzmanları >>>>

- Karar alıcılara, kömürün sağlık üzerindeki etkilerinin ve dışsal maliyetlerinin, Türkiye'nin enerji ile ilgili kararlarında dikkate alınması gerektiğini anlatmalıdır; sağlık açısından, yeni kömür santralleri inşa etmenin, kronik hastalıklarla hâlihazırda yürütülen mücadeleye zarar vereceğini ve yüksek toplumsal maliyetler oluşturduğunu belirtmelidir;
- Ulusal düzeyde enerji ve çevre politikalarının ve stratejilerinin geliştirilmesinde açık ve net şekilde tanımlanmış, şeffaf resmi danışma süreçlerinin oluşturulmasını savunmalıdır;
- Ulusal/bölgesel/yerel her düzeyde enerji ve çevre alanları ile ilgili karar alma mekanizmalarında şeffaflık, çevresel bilgiye erişim ve halkın daha etkin katılımını talep etmelidir;
- Ulusal düzeyde, WHO'nun halk sağlığını iyileştirmeye yönelik önerdiği kirlenici sınır değerleriyle uyumlu hale getirilmiş, daha yüksek hava kalitesi standartları talep etmelidir;
- Ulusal ve uluslararası düzeylerde iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik daha iddialı bir tutum ve eylemlilik talep etmelidir;
- Kömür yakıtlı termik santral projelerinde ÇED veya bölgesel/il çevre düzeni planları geliştirilmesi gibi yerel katılımın olanaklı olduğu süreçlerde, kömür kaynaklı enerjiden doğan sağlık tehditleri hakkında halkı bilinçlendirmeli ve halk sağlığını korumak için mevcut kömürlü santrallere yönelik daha etkin çevre denetimi yapılması için baskı oluşturmalıdır.

Hükümete ve kamu kurumlarına öneriler

Hükümetin, kömürlü termik santrallerden kaynaklanan dış ortam hava kirliliğini azaltma çabalarını artırması, sadece kendi yurttaşlarının değil, komşu ülkelerdeki insanların da sağlıkları için ve küresel iklim değişikliği ile mücadele çabalarına bir katkı olarak gereklidir.

Karar Alıcılar >>>>

- Mevcut kömürlü termik santrallerde mevzuattaki en yüksek kirlilik denetim standartlarını uygulamalı ve bu santraller için var olan tüm çevresel muafiyetleri sona erdirmelidir;
- Hava kalitesi ve sanayi kaynaklı emisyonlarla ilgili Türk mevzuatını AB çevre müktesebatı uyumlulaştırma çalışmalarını hızlandırmalı, bu süreçte WHO önerilerini de dikkate almalıdır; Hava kalitesinin ve emisyonların izleme, raporlama ve değerlendirme süreçlerinde altyapıdaki noksanlıkları ve uygulamadaki aksamaları gidererek, veri eksikliklerini acilen gidermelidir;
- Ulusal enerji politikalarının oluşturulmasında ve tekil enerji projelerinin hayata geçirilmesinde sağlıkçılar ve diğer sivil toplum aktörlerinin katılımını da öngören erişilebilir ve şeffaf karar alma süreçleri geliştirmeli, halkın bilgiye erişimini kolaylaştırmalıdır.
- Kömür yakıtlı elektrik üretimi için hâlihazırda sağlanan tüm doğrudan veya dolaylı teşvikleri ve vergi muafiyetlerini sona erdirmelidir;
- Başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere, 80'den fazla santralin yapılmaması durumunda halk sağlığı ve iklim için elde edilecek faydalar araştırmalıdır.
- Yeni kömür santrallerinin inşası planlarını ertelemelidir;
- İşletmede olan ve yapılması planlanan santrallerin sağlık ve dışsal maliyet analizleri temel alınarak, kömürden elektrik eldesinin aşamalı olarak bırakılması için ulusal bir plan yapılmalıdır.

Uluslararası kuruluşlara öneriler

Planlanan devasa kömür yatırımları, Türkiye'yi halk sağlığının korunması ve iklim değişikliği ile mücadelede yanlış bir yola sokacaktır. Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve Dünya Bankası gibi uluslararası aktörler, diğer uluslararası kalkınma ajansları ve finansman kuruluşları ile birlikte, Türkiye

için kömür kaynaklı elektrik üretimine dayanmayan bir enerji geleceğini, ülkenin sürdürülebilir gelişiminin bir parçası olarak desteklemelidirler.

Uluslararası kuruluşlar >>>>>

- Yeni kömür santrallerinin inşası için tüm uluslararası borç ve kredi süreçlerini sonlandırmalıdır;
- Türkiye'nin, taraf olduğu sağlık, çevre ve iklim değişikliği ile ilgili uluslararası anlaşma ve sözleşmelere tam uyumu konusunda ısrarcı olmalı ve ülkenin henüz imzalamamış olduğu bu tür uluslararası anlaşmalara katılımını desteklemelidir;
- Türkiye'deki enerji projelerinde sürdürülebilirlik, şeffaflık ve halkın katılımı kriterlerinin uygulanmasını teşvik etmelidir.

Sağlık ve Çevre Birliği (Health and Environment Alliance - HEAL) Çevrenin sağlık üzerindeki etkilerini Avrupa Birliği (AB) kapsamında ele alan Sağlık ve Çevre Birliği (Health and Environment Alliance - HEAL), Avrupa'nın önde gelen kâr amacı gütmeyen kuruluşlarından biridir. HEAL, 70'den fazla üye kuruluşun desteği ile sağlık dünyasının sunduğu bağımsız uzmanlık ve kanıtları farklı karar alma mekanizmalarında sunar. Birliğimiz sağlık çalışanlarını, kâr amacı gütmeyen sağlık sigortacılarını, hekimleri, hemşireleri, kanser ve astım hastası gruplarını, vatandaşları, kadın gruplarını, gençlik gruplarını, çevreyle ilgili sivil toplum kuruluşlarını, bilim insanlarını ve halk sağlığı kurumlarını temsil eden geniş bir birliktir. Üyelerimiz arasında uluslararası düzeyde ve Avrupa genelinde çalışan kuruluşların yanı sıra, ulusal ve yerel gruplar da bulunmaktadır. HEAL'i web sitesi (www.env-health.org), Facebook ve Twitter [@HealthandEnv](https://twitter.com/HealthandEnv) [@EDCFree](https://twitter.com/EDCFree) and [@CHM_HEAL](https://twitter.com/CHM_HEAL) adreslerinden takip edebilirsiniz.